

ИСТОРИЧЕСКИЕ, СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДУХОВОГО ОРКЕСТРА ГОРОДА ЛОБЕЗА

Ledzion Dariusz

*магистр педагогических наук, заслуженный работник культуры Польши, кавалер
Почетного знака ассоциации духовых оркестров Польши, директор и дирижер
молодежного духового оркестра Дома культуры г. Лобеза,
(Республика Польша, г. Лобез)*

Orkiestra dęta w Łobzie, tak jak większość takich zespołów instrumentalnych w kraju, była dzieckiem powojennym zrodzonym z "zapotrzebowania społecznego". Swoje powstanie, jak to zwykle bywa, zawdzięcza przede wszystkim pasji jednego człowieka. Był nim Stanisław Kukułka – ówczesny komendant Ochotniczej Straży Pożarnej w Łobzie, prawdziwy entuzjasta orkiestr dętych. Z chwilą otrzymania posady w Łobzie rozmyślał nad zorganizowaniem orkiestry dętej. Nie bacząc na trudności postanowił powołać zespół. Nie zrażał go brak instrumentów, brak funduszy, a także kłopoty z przygotowaniem orkiestrantów, których w większości trzeba byłoby uczyć gry od podstaw. Zapał i entuzjazm S. Kukułkiego sprawiły, że w 1946 roku orkiestra powstała i z roku na rok rozwijała się, i podnosząc swój poziom muzyczny. Niemalże zasługi w powstanie orkiestry wniósł pierwszy jej kapelmistrz, którym został Mikołaj Słodziński. Przybył do Łobza w 1945 roku z poleceniem uruchomienia stacji i linii kolejowej, która podczas działań wojennych została zniszczona. M. Słodziński od młodych lat interesował się muzyką. Jako siedemnastoletni ochotnik wstąpił w szeregi wojskowej orkiestry dętej i grał w niej do momentu poboru do służby czynnej. Jako poborowy trafił do wojskowej orkiestry dętej we Włodawie i pozostał tam aż do końca służby. Po wojsku pracował na kolei w Tomaszówce, a w wolne popołudnia grał w kolejowej orkiestrze dętej, rozwijając i doskonaląc swoje umiejętności. Po przybyciu do Łobza jego ambicją stało się założenie orkiestry dętej. W tym celu odszukał ludzi, którzy potrafili grać na instrumentach i zaprosił ich do swego zespołu. Tymi muzykami byli:

1) Jan Andrzejewski – rozpoczął grę na flecie w 1945 roku w Koninie w orkiestrze straży pożarnej;

2) Piotr Samsonowicz – był sierotą z domu dziecka, w którym działała orkiestra dęta. W latach 1936-39 jako ochotnik zaciągnął się do wojskowej orkiestry dętej, gdzie dalej doskonalił swoje zainteresowania muzyczne. Podczas II wojny światowej był żołnierzem Zapasowego Pułku Piechoty nr 205, grał również w orkiestrze. Losy wojenne rzuciły go do Związku Radzieckiego, skąd 1946 roku uciekł i w poszukiwaniu swej żony przybył do Łobza;

3) Julian Szatkowski – pochodził ze Lwowa i podobnie jak ww. zdobył szlify orkiestranta w wojskowej orkiestrze dętej.

Poza powyższymi wymienionymi muzykami członkami orkiestry dętej w tym okresie byli także: Edmund Zieliński, Ryszard Mielczarek, Franciszek Kołodyński, Piotr Marszałek, Franciszek Szućko i pan Róg (imienia nie ustalono). Skład

zespołu w miarę upływu czasu powiększał się. Mikołaj Słodziński, będąc pierwszym kapelmistrzem musiał zadbać o instrumenty muzyczne dla orkiestry. W związku z czym nawiązał kontakt z wojskiem radzieckim stacjonującym na terenie Łobza i w okolicy, od których kupował instrumenty, a także odpisywał nuty. Wiele instrumentów znalazł w budynkach opuszczonych przez Niemców, uciekających w pośpiechu przed zbliżającym się frontem. Najcenniejsze okazały się instrumenty znalezione w pałacyku we wsi Dalno. W wolnych chwilach kapelmistrz wraz z członkami orkiestry naprawiał i konserwował ten sprzęt. Po pewnym czasie M. Słodziński otrzymał stanowisko zawiadowcy stacji kolejowej w Łobzie. Nadmiar obowiązków służbowych zmusił go do ustąpienia z funkcji kierownika orkiestry, jednak do końca życia pozostał czynnym członkiem orkiestry. Niejednokrotnie zastępował kapelmistrzów. W 1952 roku orkiestra przeszła pod patronat Służby Polsce. Nowym kapelmistrzem został Władysław Redliński (dojeżdżał ze Szczecina). W. Redliński posiadał cechy dobrego organizatora i był wysokiej klasy fachowcem. Wykazał się również dużym kunsztem pedagogicznym. Dokonał reorganizacji orkiestry i powiększył jej skład osobowy. W zespole w owym czasie grali następujący muzycy: Mikołaj Słodziński (tenor), Krzysztof Cyculak (alt), Marian Sobczak (alt), Antoni Kogut (bas), Tadeusz Powchowicz (bas), Jan Trabszo (komet), Henryk Stępień (tenor), Jan Maciejewski (alt), Konstanty Rozumczyk (kornet), Włodzimierz Osiecki (tenor), Witold Rogacz (tenor), Eugeniusz Pilecki (klarnet), Józef Wilczyński (trąbka), Eugeniusz Zieliński (trąbka), Franciszek Szućko, Piotr Samsonowicz (klarnet), Ryszard Czmielowski (trąbka), Franciszek Kamiński (klarnet), Elias Trabszo (klarnet), Marian Michalak (klarnet), Ryszard Mielczarek (kornet) i Piotr Marszałek (komet). Orkiestra w tym okresie pracowała bardzo intensywnie. Jej członkowie byli pełni poświęcenia i zaangażowania. Wielu z nich dojeżdżało na próby z odległych miejscowości rowerami, a niejednokrotnie przychodzili pieszo. I tak: Witold Rogacz dojeżdżał z Zajezrza, Antoni Kogut z Zagozdu, Józef Wilczyński z Lesięcina, a Marian Michalak ze Słonowic. Po roku pracy z łobeską orkiestrą W. Redliński objął stanowisko kierownika Wojewódzkiej Orkiestry Dętej SP. Nadal jednak utrzymywał kontakt z łobeskimi muzykami. Świadczy o tym chociażby fakt, że wybrał spośród nich dwóch najlepszych i wysłał ich na Centralny Zlot Orkiestr Dętych Służby Polsce do Warszawy. Wybrańcami byli: Antoni Kogut i Marian Michalak. Batutę po W. Redlińskim przejmuje mieszkaniec Łobza, starszy sierżant Leon Klimek. Podobnie jak jego poprzednicy, gry na imtrumencie uczył się w wojsku. W czasie wolnym od pracy zbierał i kompletował nuty. Zmiana miejsca zamieszkania kapelmistrza spowodowała zmianę dyrygenta orkiestry. Członkowie zespołu spośród siebie wybrali najlepszego muzyka i powierzyli mu obowiązki kapelmistrza. Został nim na okres przejściowy Mikołaj Słodziński. Po roku M. Słodziński zaproponował pracę w łobeskiej orkiestrze swojemu koledze – Józefowi Herffordowi. Został on następnym dyrygentem zespołu. W tym czasie patronat nad orkiestrą przejęła Liga Ochrony Kraju: Nowy kapelmistrz pracował z orkiestrą bardzo krótko. Próby odbywały się nieregularnie, odczuwało się brak dyscypliny i punktualności. Repertuar zespołu nie poszerzył się: Orkiestra bazowała na tym, co do tej pory osiągnęła. 1 Maja bez uprzedzenia J. Herfford

pojechał z orkiestrą do Dobrej Nowogardzkiej (oddalonej o 25 km) i nie powrócił na pochód, podczas którego orkiestra miała wystąpić ze swoim programem w Łobzie. Ten incydent stał się bezpośrednią przyczyną odejścia Józefa Herfforda do wspomnianej Dobrej Nowogardzkiej. Tam założył orkiestrę dętą przy PGR, jednak i tam nie zagrał miejsca na długo i przeniósł się do orkiestry kolejowej przy ZNTK w Stargardzie Szczecińskim. Zespół ponownie został bez kapelmistrza i tym razem rolę tę przyjmuje na siebie Mikołaj Słodziński. W 1957 roku orkiestra przeszła pod opiekę Powiatowego Domu Kultury, a kapelmistrzem został Julian Szatkowski. Mieszkał wraz z rodziną w Węgorzynie. Z orkiestrą łobeską był związany od początku jej istnienia. W latach 1950/57 muzykował i uczył gry w swoim środowisku. Prowadził w Runowie Pomorskim kolejową orkiestrę dętą, którą następnie rozwiązano, ponieważ kapelmistrz wraz z muzykami wziął udział w uroczystych obchodach Bożego Ciała. Wraz z rozwiązaniem zespołu odebrano mu również instrumenty. Ten fakt sprawił, że Szatkowski objął funkcję dyrygenta orkiestry w Łobzie. Od tej chwili próby orkiestry odbywały się regularnie, wzrosła także dyscyplina pracy. Zespół w tym czasie liczył 17 muzyków, a jego skład osobowy stanowili: Bronisław Wrzeszcz (bas), Antoni Kogut (bas), Bronisław Wilk (bas), Jan Urbański (tenor) Stanisław Kamiński (tenor), Henryk Stępień (tenor), Jan Andrzejewski (flet), Piotr Samsonowicz (klarnet), Kazimierz Sitański (komet), Jan Trabszo (komet), Franciszek Szućko (perkusja), Józef Wilczyński (komet), Witold Rogacz (tenor), Jan Rzepka (alt), Antoni Rzepka (alt), Piotr Marszałek (komet) i Ryszard Mielczarek (komet).

W 1964 roku przybył do Łobza nowy kapelmistrz Lesław Buczek, który prowadził orkiestrę do 1993 roku. Jego zainteresowanie muzyką wywodziło się z domu rodzinnego. W wieku 16 lat grał na klarnecie w orkiestrze dętej Służby Polsce w Stargardzie Szczecińskim. Już jako 19-letni młodzieniec samodzielnie kierował orkiestrami dętymi w Chociwlu i Marianowie. Po odbyciu służby wojskowej zamieszkał w miejscowości Przytoń, gdzie pracował jako muzyk w restauracji "Żeglarska". W 1961 roku podjął naukę w Szkole Muzycznej I i II stopnia w Szczecinie w klasie klarnetu, a ukończył ją w 1967 roku. Nowy dyrygent wniósł do orkiestry nie tylko nowe nadzieje, ale przede wszystkim potrafił wyciągnąć wnioski z dotychczasowej jej działalności. L. Buczek zadbał o repertuar, podniósł poziom artystyczny orkiestry dzięki systematycznej i regularnej pracy. Uzupełniał stale bibliotekę nutową, wyposażył ją w nowości wydawnicze. W okresie wieloletniej pracy prowadził także Społeczne Ognisko Muzyczne, w którym uczył wielu młodych chłopców gry na różnych instrumentach. W 1991 roku orkiestra liczyła 22 muzyków, z czego połowę stanowili ludzie młodzi. Stan orkiestry z tego okresu przedstawiał się następująco: Jarosław Spors (klarnet), Dariusz Ledzion (trąbka), Witold Rogacz (tenor), Józef Sola (tenor), Kazimierz Malicki (sax-tenor), Krzysztof Buryj (sax-tenor), Jerzy Sola (bas), Edward Piątkowski (bas), Antoni Kogut (bas), Jan Trabszo (komet), Grzegorz Stefanowski (komet), Dariusz Kosiński (komet), Janusz Habecki (komet), Krzysztof Rokosz (klarnet), Patryk Sarnecki (sax-alt), Sławomir Kamiński (waltornia), Paweł Kutynia (waltornia), Robert Dudzyński (puzon), Tomasz Grabski (puzon), Marian Trabszo (perkusja), Jan Smerecki (perkusja) i Radosław Wojciechowski (werbel).

Oprócz orkiestry L. Buczek prowadził także grupę młodzieżową, dla której organizował zajęcia w sekcjach. W ten sposób przyuczał chłopców do gry na instrumentach. Po 2,3 latach nauki młodzież zasilala szeregi orkiestry dętej. Za całokształt pracy artystycznej Lesław Buczek uhonorowany został odznaczeniem regionalnym "Gryf Pomorski" oraz "Medalem 40-lecia PRL". Dostrzeżono również pracę najstarszych członków zespołu – Witolda Rogacza, Piotra Marszałka i Jana Urbańskiego. Otrzymali oni także odznaki "Gryf Pomorski". Od 12.03.93 kapelmistrzem orkiestry był Bogumił Winiarski, a jej dyrektorem artystycznym i menadżerem od 1996 r. jest Dariusz Ledzion. Od marca do września 2005 roku współpracował z kapelmistrzem asystent Kazimierz Malicki, który szkolił młodych adeptów w klasie instrumentów dętych blaszanych (puzon, sakshorn alt, tenor, baryton, tuba, waltornia), a także do chwili obecnej instruktor Dariusz Ledzion w klasie instrumentów dętych blaszanych (trąbka, komet) oraz Wiktor Rogacz, który odrestaurowuje stare i zniszczone instrumenty. B. Winiarski szkoli uczniów w klasie fletu, klarnetu, saksofonu. Od stycznia 2006 roku w ŁDK zatrudniony jest Rafał Reich (od 2006 roku nowy kapelmistrz). Z każdym rokiem do orkiestry przybywało młodych muzyków, co spowodowało, że w 1998 r. zmieniła nazwę na "Młodzieżowa Orkiestra Dęta" i jest czołową orkiestrą w naszym regionie, zdobywającą wiele wyróżnień na regionalnych, krajowych i zagranicznych festiwalach.

Obecnie 90% orkiestry to osoby w wieku 12 – 25 lat. 10% składu stanowią starsi członkowie, którzy od wielu lat biorą udział w próbach i koncertach. Aktualnie orkiestra liczy 30 muzyków. Jest to młodzież szkół gimnazjalnych, średnich i wyższych. Wielokrotnie koncertowała poza granicami kraju tj. w Niemczech, Słowacji, Czechach, Litwie, Estonii, Serbii, Francji, Grecji, Chorwacji, Szwecji, Włoszech, Watykanie, Austrii. Utrzymuje kontakty z wieloma orkiestrami z zagranicy m.in. w Szwecji, Litwie, Łotwie, Węgrzech, Chorwacji, Włoszech itp. Od 1995 roku jest współorganizatorem Festiwalu Majowych Spotkań Orkiestr Dętych i Big-Bandów w naszym mieście, który odbywa się każdego roku jak wskazuje nazwaw w miesiącu maju. Młodzieżowa Orkiestra Dęta to zespół, który w roku gra 40 koncertów i parad. Repertuar orkiestry z każdym rokiem powiększa się i urozmałca. Od października 2000 roku orkiestrze towarzyszy grupa dwunastu uroczych mażorettek, uczennic łobeskiego gimnazjum oraz liceum, prowadzonych od 2000 r. przez panią choreograf Katarzynę Radomską, a od 2004 r. przez panią choreograf Beatę Leśniańską. Grupa dziewcząt zaczynała od układu tanecznego z orkiestrą w marszu podczas parad ulicznych. Aktualnie biorą one udział w koncertowym show. Do września 2006 roku kapelmistrzem orkiestry był Bogumił Winiarski. Ukończył Wyższą Szkołę Muzyczną w Gdańsku, w punkcie konsultacyjnym w Koszalinie, w klasie dyrygentury. W trakcie studiów muzycznych grał w zawodowej orkiestrze wojskowej przy jednostce w Koszalinie oraz jako ochotnik śpiewał w chórze kombatanckim "Frontowe Drogi". Doszedł do stopnia oficerskiego. Po studiach został mianowany kapelmistrzem orkiestry wojskowej, w której grał. Po przejściu na emeryturę wraz z rodziną zamieszkał w Drawsku Pomorskim. Potem otrzymał propozycję prowadzenia Młodzieżowej Orkiestry Dętej przy Domu Kultury w

Łobzie, którą prowadził do 2006 roku. Jednocześnie od 1997 roku prowadzi parafialny chór w Węgorzynie. Obecnie jest on instruktorem w klasie instrumentów dętych drewnianych (flet, klarnet, saksofon) w ŁDK. W 2003 roku, podczas Majowych Spotkań Orkiestr Dętych i Big-Bandów w Łobzie, obchodził dziesięciolecie pracy z Młodzieżową Orkiestrą Dętą, za co otrzymał oficjalne podziękowanie. Od października 2006 roku nowym kapelmistrzem jest Rafał Reich. Ukończył on Liceum Muzyczne w Gdańsku w klasie klarnetu (lata 1985/89) oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Słupsku na wydziale humanistycznym w kierunku Wychowanie Muzyczne (lata 1989/1995).

O Młodzieżowej Orkiestrze Dętej z Łobza powstał film pt. "Zadęcie" Grzegorza Fedorowskiego. Był on zadaniem zaliczeniowym po pierwszym roku studiów w Łodzi. Pierwszą emisję na antenie TV3 miało "Zadęcie" w czerwcu 1998 roku. W tym też roku w wersji skróconej o połowę reprezentował Państwową Wyższą Szkołę Filmową Teatralną i Telewizyjną w Łodzi na międzynarodowym festiwalu szkół filmowych Media School. Projekcje filmu odbyły się także w Szczecinie 26.05.2001 r. oraz w Łobzie 15.06.2001 r. Wielokrotnie też pojawiają się wiadomości o orkiestrze w radio i telewizji regionalnej w obrębie Szczecina i Koszalina, jak również w prasie krajowej i zagranicznej. Repertuar orkiestry z każdym rokiem powiększa się i wzbogaca. Do 1991 roku były to łatwe marsze, pieśni religijne i próby wykonań utworów rozrywkowych. Potem sięgano do nowych utworów. Wzbogacano repertuar o pozycje narzucone przez organizatorów festiwali i obowiązkowe. Repertuar orkiestry można podzielić na: utwory marszowe, kościelne, rozrywkowe, utwory muzyki polskiej, standardy jazzowe, jak również muzykę klasyczną oraz utwory okolicznościowe. Od 2003r. w utworach rozrywkowych (Czeremszyzna, Frank Sinatra in Concert) orkiestrze towarzyszy wokalista Jacek Osieczko. W tzw. "rozrywce" wprowadzono towarzyszenie gitary basowej. Początkowo grał na niej Robert Uss, muzyk i instruktor ŁDK. Potem był to Jakub Józwik. Od lutego 2004 roku zaczęto opracowywać program musztry paradnej. Dotychczas orkiestra nie prezentowała się w tej kategorii na festiwalach, jedynie w przemarszu i koncertach. Pierwszym pokazem konkursowym naszej musztry był występ podczas Majowych Spotkań Orkiestr Dętych i Big-Bandów w Łobzie w 2004 roku. Życie orkiestry to nie tylko ciężkie próby i koncerty, ale również wspólne spędzanie wolnego czasu, wspólne ogniska, Sylwester w ŁDK oraz zabawy karnawałowe. W 2002 roku młodzież wyjechała razem na trzydniowy biwak integracyjny do Cieszyna Łobeskiego.

W 1991 r. orkiestra dysponowała 36 instrumentami. W 1992 r. zakupiono perkusję. W 1995 r. nieodpłatnie zostały przekazane instrumenty z Zespołu Szkół Rolniczych w Stargardzie Szczecińskim oraz z Zespołu Szkół Rolniczych w Płotach. Instrumenty zostały skrzętnie wyremontowane przez członka orkiestry Wiktora Rogacza. Następnie w 1997 r., orkiestra otrzymała nagrodę pieniężną od Ministra Kultury i Sztuki, za którą zakupiono dwa nowe instrumenty (saksofony sopranowe). Sukcesywnie wymieniono instrumenty na nowe firmy Yamaha; zakupiono sześć trąbek, trzy saksofony altowe, cztery saksofony tenorowe, 3 puzony, 2 flety, wzbogacono skład instrumentów perkusyjnych o conga i drobne instrumenty perkusyjne, towarzyszące. To pozwoliło na wzbogacenie całego repertuaru, a w szczególności utworów rozrywkowych. Wraz z powiększającą się

liczbą członków zespołu potrzeby rosły. Prócz nowych instrumentów zakupiono 35 nowych pulpitów orkiestrowych oraz teczki koncertowe, gitarę basową oraz wzmacniacz, sprzęt nagłośnieniowy firmy Pavey dla wokalisty. Zakupiono nowe skrzynie transportowe.

Od 1999 r. orkiestra występuje w nowych mundurach. Zostały uszyte w zakładach krawieckich w Drawsku Pomorskim. Strój damski: biała koszula z kołnierzem, spodnie czarne z lampasami w kolorze biskupim, krótka spódnica z lampasami, kamizelka oraz marynarka w kolorze biskupim. Strój męski: biała koszula z kołnierzem, spodnie czarne z lampasami, kamizelka oraz marynarka w kolorze biskupim.

Orkiestra posiada do dyspozycji trzy pomieszczenia. Pierwszym z nich jest gabinet kapelmistrza, pokój nr 7 na I piętrze ŁDK, gdzie znajduje się biblioteka orkiestry, partytury, głosy. Trofea orkiestry, zaproszenia, plakaty, dyplomy zdobyte podczas licznych festiwali i przeglądów znajdują się w gabinecie kapelmistrza oraz w gabinetach instruktorów. Na pierwszym piętrze znajdują się także gabinet byłego kapelmistrza, który jest obecnie instruktorem (pokój nr 6) oraz sala nr 3, w której mieści się magazyn (tzw. orkiestron), gdzie składowane są instrumenty.

Najważniejszą jednak salą, bez której orkiestra nie mogłaby funkcjonować jest duża sala nr 4, gdzie członkowie zespołu dwa razy w tygodniu spotykają się na próbach. Ponadto wykorzystywany jest pokój nr 14 do indywidualnych lekcji prowadzonych przez instruktorów.